

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу
СВІСЛАВ МІРОШНІЧЕНКО

« » 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ
ТА ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини» _____
(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ «Міжнародно-політична регіоналістика» _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором _____
(об'єктова / за вибором)

факультет _____ міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу _____

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“29” серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: кандидат історичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Онацький Максим Юрійович.

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародно-політична регіоналістика»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародно-політична регіоналістика»

Сергій ЛИМАН
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “29” серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу:

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та Північної Америки» складена відповідно до освітньо-професійної програми

«Міжнародне політичне регіонаознавство».

підготовки магістра

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – ознайомлення студентів з основними загальними і специфічними національними тенденціями зовнішньої політики країн Північноатлантичної цивілізації.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Формування таких загальних компетентностей

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Формування наступних спеціальних компетентностей

СК 1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політик.

СК 2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК 3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК 4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК 5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК 9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК 12. Здатність виявляти та аналізувати традиції політичної поведінки країн Західної, Північної, Центрально-Східної Європи, основних міжнародних гравців регіону (Великої Британії, Німеччини, Франції), регіональні конфлікти та пов'язані із ними питання безпеки.

СК 13. Здатність аналізувати та оцінювати процеси прийняття зовнішньополітичних рішень, визначати пріоритетні напрямки зовнішньополітичного партнерства України з провідними країнами та міжнародними організаціями Європейського регіону, використовувати комунікативні засоби для позитивного просування іміджу України серед цільових зарубіжних аудиторій.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	
30 годин	-
Семінарські заняття	
15 годин	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
75 годин	-
Індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти таких результатів навчання:

РН 1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН 4. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН 6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН 12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН 16. Складати комплексну експертно-аналітичну характеристику ключових європейських регіонів та гравців, визначати та прогнозувати стан міжнародних відносин в регіоні та політичний вплив Європи у сучасному світі.

РН 17. Застосувати сучасні інструменти реалізації зовнішньої політики (публічна дипломатія, культурна політика, актори «поза суверенітетом» та ін.), спрямовані на активізацію міжнародного співробітництва України з провідними європейськими країнами та регіонами.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Країни Європи та Північної Америки в світовій системі міжнародних відносин. Розпад СРСР і формування нової системи міжнародних відносин. Роль країн Заходу в підтримці миру і безпеки. Боротьба з тероризмом. Ініціативи з підтримки демократії, захисту прав людини, сприяння налагодженню ефективного управління в країнах, що розвиваються. Співпраця з ООН. Підтримка безпеки у світі. Реагування на кризи і гуманітарна допомога. Участь у вирішенні проблем, пов'язаних зі змінами клімату.

Тема 2. Інтеграційні процеси в Європі. Передумови та початок Європейської інтеграції. Формування спільного ринку країн членів ЄЕС. Перше розширення Європейського співтовариства. Енергетичні кризи 1970-х рр. та їх вплив на процес європейської інтеграції. Структурно-організаційні зміни в Європейському співтоваристві. Початок формування системи Європейського політичного співробітництва. Розширення ЄЕС на південь. ЄЕС на міжнародній арені. Геополітичні трансформації наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. і перспективи європейського будівництва. Маастрихтська угода та утворення Європейського Союзу. Вступ Австрії, Фінляндії та Швеції до ЄС та його геостратегічне значення. Амстердамський і Ніццький договори. Реформування інституціональної системи Євросоюзу. Розширення ЄС на схід у 2004 – 2007 рр. Особливості економічної та політичної взаємодії Євросоюзу з країнами пострадянського простору. Конституційний процес у ЄС. Люксембурзький договір: основні положення.

Тема 3. Зовнішня політика США. Еволюція зовнішньополітичного курсу країни. Європейський вектор зовнішньої політики США. Зовнішня політика США на Далекому Сході. Особливості відносин США та країн пострадянського простору. Близькосхідний вектор

зовнішньої політики США. Спроба порівняльного аналізу міжнародного курсу республіканців і демократів.

Тема 4. Зовнішня політика Канади. Основні напрями міжнародного курсу. Взаємини Лондона і Вашингтона. Участь Канади в Північноатлантичній системі безпеки та інтеграційних проєктах.

Тема 5. Міжнародна політика Великої Британії. Велика Британія в системі міжнародних відносин. Основні напрями зовнішнього курсу за правління останніх урядів. Зовнішній курс країни до і після виходу з Європейського союзу.

Тема 6. Зовнішньополітичний курс Франції. Франція в системі міжнародних відносин. Зовнішньополітичний курс країни за правління правих політичних і соціалістів: порівняльна характеристика. Міжнародні пріоритети Парижу на сучасному етапі.

Тема 7. Особливості зовнішнього курсу ФРН. Німеччина в системі міжнародних відносин. Основні вектори міжнародної політики Німеччини. Участь Берліну в північноатлантичній системі безпеки і європейських інтеграційних процесах.

Тема 8. Зовнішня політика Італії. Італія в системі міжнародних відносин. Еволюція зовнішньополітичної стратегії Риму. Участь Італії в північноатлантичній системі безпеки та європейських інтеграційних процесах.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лек.	с. з.	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Країни Європи та Північної Америки в світовій системі міжнародних відносин	13	2	1			10
Тема 2. Інтеграційні процеси в Європі	16	4	2			10
Тема 3. Зовнішня політика США	16	4	2			10
Тема 4. Зовнішня політика Канади	15	4	2			9
Тема 5. Міжнародна політика Великої Британії	15	4	2			9
Тема 6. Зовнішньополітичний курс Франції	15	4	2			9
Тема 7. Особливості зовнішнього курсу ФРН	15	4	2			9
Тема 8. Зовнішня політика	15	4	2			9

Італії						
Усього годин	120	30	15			75

4. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Країни Європи та Північної Америки в світовій системі міжнародних відносин 1. Західна цивілізація в сучасній системі міжнародних відносин 2. Західний світ як чинник міжнародних відносин: основні концептуальні підходи 3. Центри тяжіння у зовнішньополітичних процесах: загальна характеристика	1
2	Інтеграційні процеси і проблеми безпеки в європейському регіоні 1. Основні напрями зовнішнього курсу ЄС 2. Інтеграційні процеси на теренах Північної Америки 3. НАТО як чинник міжнародної політики	2
3	Зовнішня політика США 1. Зовнішньополітична стратегія США в умовах глобального домінування. 2. Методи зовнішньої політики США. 3. Порівняльний аналіз зовнішнього курсу адміністрації Б. Обама і Д. Трампа.	2
4	Зовнішня політика Канади 1. Основні напрями міжнародного курсу країни 2. Зовнішня політика Канади за правління консерваторів 3. Міжнародний курс Оттави за правління ліберального уряду Д. Трюдо	2
5	Міжнародна політика Великої Британії 1. Зовнішньополітичний курс Лондону за правління уряду Т. Блера 2. Основні напрями міжнародної політики кабінетів Г. Брауна і Д. Кемерона 3. Стратегії розвитку британської зовнішньої політики за правління урядів Т. Мей і Б. Джонсона	2
6	Зовнішня політика Франції 1. Основні напрями зовнішньої політики Парижу за президентства Н. Саркозі 2. Міжнародний курс Парижу в період президентства Ф. Олланда 3. Порівняльний аналіз зовнішнього курсу Франції за часів правління Ф. Олланда і Е. Макрона	2
7	Зовнішньополітичний курс ФРН 1. Основні вектори зовнішньої політики ФРН 2. Партнерство в рамках НАТО і ЄС 3. Взаємини ФРН з США	2
8	Зовнішня політика Італії 1. Європейський вектор зовнішньої політики Італії 2. Середземномор'я як пріоритетний напрям регіональної політики Італії 3. Взаємовідносини Риму з країнами Північної Америки	2
Усього годин		15

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види та зміст роботи	Кількість годин
1	<p>Вивчення літератури з теми «Країни Європи та Північної Америки в світовій системі міжнародних відносин»</p> <p>Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: зб.н.п. / За заг. ред. к.і.н., доц. С.В. Толстова. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. 145 с.</p> <p>- встановити основні напрями співпраці між країнами Західної Європи, США та Латинської Америки;</p> <p>- розкрити результати цієї співпраці.</p>	10
2	<p>Вивчення літератури з теми «Інтеграційні процеси і проблеми безпеки в європейському регіоні»</p> <p>Андріянова Н. М. Трансформація діяльності НАТО після закінчення "холодної війни". Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2018. № 1. С. 113–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvdsd_2018_1_21</p> <p>- визначити основні етапи трансформації діяльності НАТО після «холодної війни»</p> <p>- проаналізувати еволюцію воєнно-стратегічної стратегії НАТО</p>	10
3	<p>Вивчення літератури з теми «Зовнішня політика США»</p> <p>Головань О.О. Еволюція зовнішньої політики США на початку XXI ст. Дис. ... канд політ. наук. Спеціальність 23.00.04: Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. К., 2015. 202 с. URL: http://old.chdu.edu.ua/uploads/2016/dis/Golovan_dis.pdf</p> <p>- визначити основні напрями публічної дипломатії США</p> <p>- проаналізувати її результати</p>	10
4	<p>Вивчення літератури з теми «Зовнішня політика Канади»</p> <p>Мазинюк Д. Зовнішня політика Канади. URL: http://93.183.203.244/xmlui/bitstream/handle/123456789/2650/Zbirnik_statei_2018-268-272.pdf?sequence=1&isAllowed=y</p> <p>- розкрити основні напрями зовнішньої політика Канади</p> <p>- встановити її результати</p>	9
5	<p>Вивчення літератури з теми «Міжнародна політика Великої Британії»</p> <p>Трофименко М. Британська Рада як інструмент публічної дипломатії Великої Британії. URL: https://www.researchgate.net/publication/325945595_Britanska_Rada_ak_instrument_publicnoi_diplomatii_Velikoi_Britanii</p> <p>- встановити особливості публічної дипломатії Британії</p> <p>- назвати механізми реалізації «м'якої сили»</p>	9
6	<p>Вивчення літератури з теми «Зовнішня політика Франції»</p> <p>Сущенко Р. Зовнішня політика Франції: нові пріоритети, старі підходи (28.08.2015). Укрінформ. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-sushchenko/2119019-zovnisna-politika-francii-novi-prioriteti-stari-pidhodi-28082015.html</p> <p>- розкрити пріоритети зовнішньої політики країни</p> <p>- визначити механізми забезпечення завдання міжнародної політики</p>	9
7	<p>Вивчення літератури з теми «Зовнішньополітичний курс ФРН»</p> <p>Габро І. Особливості використання засобів та інструментів медіа-дипломатії в зовнішній політиці Великобританії та Німеччини. Міжнародні відносини.</p>	9

	2017. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3124 - розкрити інструменти публічної дипломатії Німеччини - встановити результати цієї політики	
8	Вивчення літератури з теми «Зовнішня політика Італії» Вдовиченко В. Рим згадав про лідерство: як новий прем'єр змінив зовнішню політику Італії. URL: https://www.euointegration.com.ua/articles/2021/04/14/7122096/ - розкрити основні напрями зовнішньої політики Італії - встановити результати цієї політики	9
Разом		75

6. Індивідуальні завдання

не передбачені планом

7. Методи навчання

Методи навчання за освітньою компонентною «Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та Північної Америки» передбачають лекції, що забезпечують знайомство з джерелами інформації, критичний аналіз, інтерпретації, знання теоретичних аспектів зовнішньої політики країн Європи та Північної Америки. Семінарські заняття – роботу в командах, створення візуальної моделі зовнішньої політики країн регіону, а також презентацію результатів збору інформації.

8. Методи контролю

1. Участь у семінарських заняттях. Усна відповідь на представлені у програмі питання. Максимальна сума балів, яку може отримати студент за підсумками семінарських занять – 60 балів. Бали нараховуються за активну участь в обговоренні представлених питань, дискусію, відповіді на основні і додаткові запитання.

2. Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення екзаменаційної роботи. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Екзамен складається в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та Північної Америки США». Екзаменаційна робота включає 40 тестових завдань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна оцінка, яку здобувач вищої освіти має можливість отримати за результатами екзаменаційної роботи, складе 40 балів.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Екзамен	Сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100
7	7	7	7	8	8	8	8			

T1, T2 ... T8 – теми розділів

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На семінарському занятті студент може отримати від 1 до 7 балів за теми № 1–4 та від 1 до 8 балів за теми № 5–8. Максимально студент може отримати 60 балів. Екзамен оцінюється в 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів у процесі вивчення навчальної дисципліни складає 100 балів.

10. Критерії оцінювання

7–8 балів передбачає повне і впевнене засвоєння матеріалу, знання основних джерел і додаткової літератури, уміння аналізувати й узагальнювати, порівнювати, оцінювати, пояснювати факти на основі здобутих із різних джерел знань, користуватися науковою термінологією.

5–6 бали виставляється за впевнене засвоєння питання, уміння логічно будувати відповідь, робити аргументовані висновки, аналізувати матеріал. А також за умови, якщо студент припустився незначних помилок або зробив не зовсім повні висновки.

1–4 балів передбачає часткове висвітлення змісту теоретичних питань та недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. При цьому студент не вмє логічно мислити. Поставлене завдання виконане ним не повністю, але у його відповідях продемонстроване розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Андріянова Н. М. Трансформація діяльності НАТО після закінчення "холодної війни". *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. 2018. № 1. С. 113–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvsd_2018_1_21
2. Вдовиченко В. Рим згадав про лідерство: як новий прем'єр змінив зовнішню політику Італії. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2021/04/14/7122096/>
3. Габро І. Особливості використання засобів та інструментів медіа-дипломатії в зовнішній політиці Великобританії та Німеччини. *Міжнародні відносини*. 2017. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3124
4. Годлевський М. "М'яка сила" як засіб зовнішньої політики США за адміністрації Барака Обама. *Вісник КНУ імені Т. Шевченка. Серія «Історія»*. 2014. Вип. 2. (120). С. 14 – 17.
5. Годлевський М. Силові і несилкові засоби в зовнішній політиці США в 1950–1960-х роках. *Американська історія та політика*. 2016. № 1. С. 168 – 175.
6. Головченко В. Геополітичні й безпекові інтереси США в Східній Азії. *Вісник КНУ імені Т. Шевченка. Серія «Міжнародні відносини»*. 2015. Вип. 1. (43). С. 7 – 10.
7. Городня Н. Американсько-китайські відносини за адміністрації Барка Обама. *Історичний архів. Наукові студії: Зб. наук. пр.* 2013. Вип. 10. С. 96 – 102.
8. Городня Н. Американсько-японські відносини в 1990-х рр.: економічний вимір. *Вісник КНУ імені Т. Шевченка. Серія «Історія»*. 2012. Вип. 113. С. 16 – 20.
9. Онацький М.Ю., Панасенко Г.С. Розвиток двосторонніх відносин між США та Республікою Корея в останній третині ХХ – першій чверті ХХІ ст. *Сучасне суспільство: Збірник наукових праць / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*. Харків, 2021. Вип. 1 (22). С. 71 – 87.
10. Онацький М.Ю., Панасенко Г.С. США та Ізраїль: процес формування стратегічного партнерства в період «холодної війни». *Сучасне суспільство: Збірник наукових праць / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*. Харків, 2022. Вип. 2 (25). С. 37 – 54.
11. Приймак Б. Веймарський трикутник як інструмент зовнішньої політики Німеччини в контексті розширення ЄС на Схід. *Європейський політичний та правовий дискурс*. 2017. Вип. 4. № 6. С. 24 – 31.

12. Сідоров М.В. Особливості функціонування економіки Канади на сучасному етапі її розвитку. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2016. Вип. 5. С. 74 – 78
13. Тенденції міжнародних відносин та проблеми європейської безпеки: зб. наук. праць. / за заг. ред. С.В. Толстова. Київ: ДУ «Інститут всевітньої історії НАН України». 2020. 332 с.
14. Чекаленко Л. Безпекова політика Французької Республіки. *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць*. Серія: : Історія, міжнародні відносини. 2018. Вип. 21. С. 125-134.
15. Харлан Г. Зовнішньополітичні орієнтири ФРН у східноєвропейській політиці Г. Шредера (1998–2005 рр.). *Український історичний збірник*. 2014. Вип. 17. С. 235 – 243.
16. Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: зб.н.п. / За заг. ред. к.і.н., доц. С.В. Толстова. К.: ДУ «Інститут всевітньої історії НАН України», 2016. 145 с.
17. Яковенко Н.Л. «Особливі відносини» як визначальний фактор британської ролі в Північноатлантичному альянсі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 111. (Ч. I). С. 12 – 23.

Допоміжна література

1. Кіндратець О. М. Зміна ролі міжнародних організацій в умовах глобалізації. URL: <http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/1839/1/politiolog.52.2003.88-97.pdf>
2. Мазинюк Д. Зовнішня політика Канади. URL: http://93.183.203.244/xmlui/bitstream/handle/123456789/2650/Zbirnik_statei_2018-268-272.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Сущенко Р. Зовнішня політика Франції: нові пріоритети, старі підходи (28.08.2015). Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-sushchenko/2119019-zovnisna-politika-francii-novi-prioriteti-stari-pidhodi-28082015.html>
4. Трофименко М. Британська Рада як інструмент публічної дипломатії Великої Британії. URL: https://www.researchgate.net/publication/325945595_Britanska_Rada_ak_instrument_publicnoi_diplomatii_Velikoi_Britanii
5. Cull N. The Future Of American Cultural Diplomacy. University of South California. URL: <http://uscpublicdiplomacy.org/>
6. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. U.S. Department of State. Режим доступу: <http://www.state.gov/>
7. What is Public Diplomacy? The USC Center on Public Diplomacy. URL: <http://uscpublicdiplomacy.org/>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Організація північноатлантичного договору. URL: <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>
2. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua>
3. European Union Portal. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Portal:European_Union
4. European Union. URL: <https://europa.eu/>
5. NAFTA.now.org. URL: <http://www.naftanow.org/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів / розпоряджень ректора / проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень із заборною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен у тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та Північної Америки»
<https://moodle.karazin.ua/user/index.php?id=5926&newcourse=1>